

Πεντηκοστάριον
Χαρμόσουνον
Τὸ Ταξίδι Συνεχίζεται
μέσα στὸ Φῶς τῆς Ἀναστάσεως
πρὸς τὴν Δόξα τῶν Ἑσχάτων

■ .† Κυριακὴ Ε΄ τοῦ Πεντηκοσταρίου

Ἡ Σαμαρεῖτις*
«Ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ»

Τέσσερις ἐβδομάδες μετὰ τὸ Πάσχα τὸ Εὐαγγέλιο πού διαβάζεται στὶς Ἐκκλησίες εἶναι ἡ ἀφήγησις τοῦ Εὐαγγελιστῆ Ἰωάννη γιὰ τὴν ἐκπληκτικὴ συζήτηση τοῦ Χριστοῦ μὲ μιὰ Σαμαρεῖτισσα.

Σύμφωνα μὲ τὸ Εὐαγγέλιο, ὁ Χριστὸς σταματᾷ σ' ἓνα πηγάδι κοντὰ στὴν πόλη Σιχάρ. ἐνῶ οἱ Μαθητές Του πᾶνε στὴν πόλη γιὰ νὰ ἀγοράσουν τρόφιμα. **Μ**ιὰ γυναίκα ἔρχεται στὸ πηγάδι γιὰ νὰ πάρει νερό, καὶ ὁ Χριστὸς τῆς ζητεῖ νὰ πιεῖ. **Α**ρχίζουν μιὰ συζήτηση, καὶ κάποια στιγμή ἡ γυναίκα ἐρωτᾷ τὸν Χριστό, «οἱ πατέρες ἡμῶν ἐν τῷ ὄρει τοῦτῳ προσεκύνησαν καὶ ὑμεῖς λέγετε, ὅτι ἐν Ἱεροσολύμοις ἐστὶν ὁ τόπος ὅπου δεῖ προσκυνεῖν» (Ἰωάν. δ΄ 20).

Τὸ ἐρώτημα αὐτὸ ἀφορᾷ μιὰ πολύχρονη ἀντιδικία μεταξὺ Ἰουδαίων καὶ Σαμαρειτῶν, πού εἶχαν ἀπομακρυνθεῖ ἀπὸ τὸν ὀρθόδοξο Ἰουδαϊσμό. **Γ**ιὰ τοὺς Ἰουδαίους τὸ θρησκευτικὸ κέντρο ἦταν ἡ Ἱερουσαλήμ· γιὰ τοὺς Σαμαρεῖτες ἓνα βουνὸ στὴν Σαμάρεια. **Ε**ἶναι σαφές πὼς ἦταν μιὰ διαμάχη γιὰ τὰ ἐξωτερικά, τελετουργικά χαρακτηριστικά τῆς θρησκείας.

Απαντώντας τῆς ὁ Χριστὸς, τῆς λέει: **«Γ**ύναι, πιστεύσόν μοι, ὅτι ἔρχεται ὥρα ὅτε οὔτε ἐν τῷ ὄρει τοῦτῳ οὔτε ἐν Ἱεροσολύμοις προσκυνήσετε τῷ Πατρί· ὑμεῖς προσκυνεῖτε ὃ οὐκ οἶδατε, ἡμεῖς προσκυνοῦμεν ὃ οἶδαμεν· ὅτι ἡ σωτηρία ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐστὶν· ἀλλ' ἔρχεται ὥρα, καὶ νῦν ἐστίν, ὅτε οἱ ἀληθινοὶ προσκυνηταὶ προσκυνήσουσι τῷ Πατρί **ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ**· καὶ γὰρ ὁ Πατὴρ τοιούτους ζητεῖ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτόν».

Δεν υπάρχει αμφιβολία πώς οι στίχοι αυτοί από το Ευαγγέλιο του Ιωάννη είναι κρίσιμοι στην κατανόηση του Χριστιανισμού. **Α**υτά τα λόγια εκφράζουν και αιώνια **διακηρύσσουν μια γνήσια θρησκευτική επανάσταση**, μια επανάσταση στην έννοια της θρησκείας· σ' αυτές τις λίγες γραμμές βλέπουμε **την γέννηση του Χριστιανισμού**.

* * *

«Έν πνεύματι και αλήθεια». **Η** θρησκεία μέχρι τότε και για αιώνες αποτελεῖτο από κανόνες, νόμους και διατάξεις, και έτσι η τήρηση της θρησκείας συνίστατο αποκλειστικά από μια τυφλή, αναντίρρητη ύποταγή σ' αυτούς τους κανόνες. **Ό**χι σ' αυτό το βουνό, αλλά σ'α **Ιεροσόλυμα**: όχι εδώ, αλλά εκεί· όχι μ' αυτόν τον τρόπο, αλλά μ' εκείνον.

Έτσι, προσφέροντας στον Θεό χιλιάδες τέτοιες συνταγές, οι άνθρωποι προστατεύονταν από τους μπελάδες, από το φόβο και από την επώδυνη αναζήτηση. **Ε**ίχαν κατασκευάσει ένα κλουβί, στο όποιο το καθετί ήταν προσεκτικά και σαφώς καθορισμένο και δεν υπήρχε άλλη απαίτηση από την ακριβή τήρησή του. **Ό**λα αυτά τώρα σβήνονται και ανατρέπονται με λίγες λέξεις. **Η** προσκύνηση δεν γίνεται σ' αυτό το βουνό, ούτε σ'α **Ιεροσόλυμα**, αλλά «έν πνεύματι και αλήθεια». **Μ**ε άλλα λόγια, **όχι με φόβο και σ'α τυφλά, όχι με αγωνία και στενοχώρια, αλλά με γνώση και ελευθερία, με ελεύθερη επιλογή και αγάπη, όπως η αγάπη του παιδιού για τον πατέρα του**.

Τώρα στο κέντρο της θρησκείας, στην καρδιά της, δεν βρίσκεται ο νόμος, ή ύποταγή, ή συνταγή, αλλά η αλήθεια: **«Γ**νώσεσθε την αλήθειαν», είπε ο Χριστός, «και η αλήθεια ελευθερώσει ύμᾱς» (Ιωάν. η' 32). **Σ**την καρδιά της τώρα βρίσκεται η διαδικασία της αναζήτησης: **«Ζ**ητεῖτε, και εὑρήσετε» (Ματθ. ζ' 7). **Ό**χι καθησυχασμός, αλλά δίψα: **«Μ**ακάριοι οί πεινῶντες και διψῶντες την δικαιοσύνην» (Ματθ. ε' 6). **Ό**χι δουλεία, αλλά ελευθερία: **«Ο**ὐκέτι ύμᾱς λέγω δούλους, ὅτι ὁ δοῦλος οὐκ οἶδε τί ποιεῖ αὐτοῦ ὁ κύριος» (Ιωάν. ιε' 15). **Ό**χι φιλο-νομία αλλά αγάπη: **«Ἔ**λεον θέλω καὶ οὐ θυσίαν» (Ματθ. θ' 13). **«Ἐ**ντολὴν καινὴν δίδωμι ύμῖν ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους, καθὼς ἠγάπησα ύμᾱς ἵνα καὶ ύμεῖς ἀγαπᾶτε ἀλλήλους» (Ιωάν. ιγ' 34).

Φυσικά, στην Ἱστορία του Χριστιανισμού οί άνθρωποι συχνά ξέχασαν τὰ λόγια του Χριστού για τὸ πνεῦμα καὶ τὴν αλήθεια καὶ ἐπέστρεψαν στὴν θρησκεία του φόβου καὶ τῆς τυπολατρίας, στὴν διαμάχη για τὸ βουνό καὶ τὴν Ἱερουσαλήμ.

Ἀπ' ἔξω δὲ ὁ Χριστιανισμὸς πολὺ συχνὰ φαίνεται νὰ εἶναι μόνον νόμοι καὶ συνταγές. **Δ**ὲν πρέπει ὁμῶς νὰ κριθεῖ ἀπὸ τὰ ἐξωτερικά, οὔτε ἀπὸ τὶς ἡττες καὶ τὶς παραμορφώσεις, ἀλλὰ ἀπὸ **τὴν ἐσωτερικὴν θεῖαν φώτισιν**. Πρέπει νὰ κριθεῖ ἐπὶ τῇ βάσει αὐτῶν ποὺ δέχθηκαν σοβαρὰ καὶ χωρὶς καμιά ἐπιφύλαξιν αὐτὰ τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ γιὰ τὸ *πνεῦμα καὶ τὴν ἀλήθεια*, καὶ ποὺ ὁλόκληρη ἡ ζωὴ τους ἔχει γίνεи μιὰ συνεχὴς πτήση ἀγάπης, ἐλευθερίας, χαρᾶς καὶ πνευματικῆς μεταμόρφωσης.

* * *

Παρ' ὅλες τὶς ἱστορικὲς πτώσεις καὶ ἀποτυχίες του, ὁ Χριστιανισμὸς ποτὲ δὲν ἔσβησε αὐτὰ τὰ λόγια ἀπὸ τὸ Εὐαγγέλιον, καὶ γι' αὐτὸ κρίνεται μὲ βάση αὐτά. **Ἡ** ἀντιθρησκευτικὴ προπαγάνδα, μὲ πολὺν πῖον τραγικὰ ἀποτελέσματα, μὲ τὸ τυφλὸ μῖσος τῆς πρὸς τὴν θρησκείαν, ἀγνοεῖ αὐτὰ τὰ λόγια σὰν νὰ μὴν εἰπώθηκαν ποτέ, καὶ γιὰ νὰ ξεμπερδέψει μὲ τὴν θρησκείαν μὲ τὴν μεγαλύτερην εὐκολίαν, τὴν ἐξισώνει μὲ τὰ ἐξωτερικὰ χαρακτηριστικά, τὶς προλήψεις καὶ τὸ φόβον.

Ὁ Χριστιανισμὸς ὁμῶς κατ' ἐξοχὴν εἶναι ὁ Χριστός, καὶ ἡ διδασκαλία Του, τὸ Εὐαγγέλιον. **Τὸ** Εὐαγγέλιον ἀφηγεῖται πῶς οἱ ἄνθρωποι προτίμησαν τὴν δικὴν τους γνώμην, τὴν δικὴν τους ιδεολογίαν, τὸ δικὸν τους νόμον ἀπὸ τὸ «**ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ**», καὶ πόσο ἀφόρητὴ ἦταν αὐτὴ ἡ πρόσκλησις γιὰ ἀπελευθέρωσιν. **Ἐδῶ**, σ' αὐτὴν τὴν ἱστορίαν τῶν ἀνθρώπων ποὺ ἀπέρριψαν Αὐτὸν ποὺ τοὺς κάλεσε νὰ ζήσουν «**ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ**», βρίσκεται ὁλόκληρον τὸ νόημα τοῦ Εὐαγγελίου. **Ἐ**τσι, τὸ ἴδιον τὸ Εὐαγγέλιον μᾶς δίνει μιὰ ἐξήγησιν γιὰ τὸ μῖσος ἐναντίον τοῦ Χριστοῦ, τὸ ἴδιον μῖσος ποὺ σήμερον ἀναγκάζει τοὺς ἀνθρώπους νὰ ψεύδονται, νὰ συκοφαντοῦν καὶ σιωπηλὰ νὰ Τὸν ἀγνοοῦν.

Ἀκόμη καὶ τώρα ἡ ἀπειλὴ ποὺ θέτει ὁ Χριστιανισμὸς σὲ κάθε ιδεολογίαν εἶναι αὐτὸ τὸ «**ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ**». **Αὐ**τὰ τὰ λόγια εἶναι μιὰ αἰώνια χειρονομία περιφρόνησις κάθε εἰδώλου, θρησκευτικοῦ ἢ ιδεολογικοῦ· ὅσο δὲ αὐτὲς οἱ λέξεις δὲν ἔχουν ἐντελῶς ξερριζωθεῖ ἀπὸ τὴν μνήμην, ὁ ἄνθρωπος ποτὲ δὲν θὰ δεχθεῖ ὁλοκληρωτικὰ μιὰ διδασκαλίαν ποὺ τὸν σκλαβώνει στὴν ὕλη καὶ ποὺ τὸν μετατρέπει σὲ ἓναν ὀδοντωτὸ τροχὸ μίας ἀπρόσωπης πορείας, σὲ ἓναν ὑπηρέτη μιᾶς ἀπρόσωπης συλλογικότητος. **Ὅ**ταν λοιπὸν οἱ ὁπαδοὶ τέτοιων ιδεολογιῶν προσβάλλουν τὴν θρησκείαν, μὲ τὴν δικαιολογίαν πῶς ξερριζώνουν τὴν πρόληψιν, αὐτὸ γίνεται μόνον γιὰ ἐπίδειξιν.

Όχι, ἡ θρησκεία ὡς πρόληψη, ὡς νόμος, ὡς δουλεία, τοὺς εἶναι ἀκόμη χρήσιμη, ἐπειδὴ ἐπαληθεύει τὰ ἐπιχειρήματά τους.

Αὐτὸ ποὺ τοὺς φοβίζει περισσότερο ἀπὸ καθετὶ ἄλλο στὸν κόσμος, εἶναι μήπως κάποιος ἀνακαλύψει τὸ ἀληθινὸ νόημα τῆς πίστεως, αὐτὰ τὰ ἐκπληκτικὰ καὶ ἀπελευθερωτικὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ: **«ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ»**. **Ἡ** δύναμη βρίσκεται τώρα μὲ τὸ πλευρὸ τῆς στρατευμένης ἀθεΐας. **Ἡ** πίστη ἔχει φимωθεῖ. **Κ**αὶ μόνο αὐτὸ ὅμως ἀποδεικνύει τὴν δύναμή της. **Ἡ** φωνή της εἶναι φимωμένη ἀκριβῶς ἐπειδὴ μέσα στὰ βάθη της συντηρεῖ ἀκόμη τὴν διδασκαλία τοῦ **«ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ»**, ποὺ σημαίνει πὼς δίχως *τὸ πνεῦμα καὶ τὴν ἀλήθεια* ὁ ἄνθρωπος δὲν μπορεῖ νὰ ζήσει, πὼς *τὸ πνεῦμα καὶ ἡ ἀλήθεια* εἶναι ἰσχυρότερα ἀπ' ὅτιδήποτε ἄλλο πάνω στη γῆ.

Ἡ συζήτηση ποὺ ἄρχισε δίπλα ἀπὸ τὸ πηγάδι ἐκεῖνο τὸ ζεστὸ μεσημέρι ἀκόμη συνεχίζεται, ἐπειδὴ οἱ ἄνθρωποι ποτὲ δὲν θὰ σταματήσουν νὰ ψάχνουν, νὰ ἀναζητοῦν, νὰ διψοῦν καὶ νὰ ἀνακαλύπτουν ξανὰ καὶ ξανὰ πὼς αὐτὴ ἡ δίψα, αὐτὴ ἡ ἀναζήτηση, αὐτὴ ἡ πνευματικὴ πείνα δὲν μπορεῖ νὰ ικανοποιηθεῖ μὲ τίποτε ἄλλο παρὰ **μόνο μὲ τὸ Θεό, ποὺ εἶναι Πνεῦμα καὶ Ἀλήθεια, Ἀγάπη καὶ Ἐλευθερία, αἰώνια Ζωὴ καὶ πληρότητα τῶν πάντων**.

(*) π. Ἀλεξάνδρου Σμέμαν, Ἑορτολόγιο, ἐκδόσεις «Ἀκρίτας», Ὀκτώβριος 2005. •
Ἐπιμέλ. ἡμετ.